

AKDENİZ KIYILARINDA ARKEOLOJİK SUALTI ÇALIŞMALARI ARCHAEOLOGICAL UNDERWATER SURVEY ON THE MEDITERRANEAN SHORES

*Hakan Öniz

Fig. 1.

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izinleriyle 2018 yaz aylarında 100 gün süren ve Adana, Mersin ve Antalya illerini kapsayan iki ayrı arkeolojik sualtı projesi gerçekleştirilmiştir. Bunlar Adana Müze Müdürlüğü başkanlığında Adana Karataş ve Yumurtalık Liman incelemeleri ile Mersin ve Antalya Kıyıları Arkeolojik sualtı araştırmalarıdır. Akdeniz Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi tarafından ortak olarak yürütülmekte olan Kemer Sualtı Araştırmaları Merkezi ekibi tarafından Arkeo Bilimsel Araştırma ve İnceleme Gemisi kullanılarak yapılan çalışmalarda toplam 41 antik gemi batığı, çok sayıda başka arkeolojik kalıntı ve liman tespitleri gerçekleştirilmiştir.

*Doç. Dr. Hakan Öniz. Orcid ID: 0000-0002-5682-7117. Akdeniz/Selçuk Üniversitesi Kemer Sualtı Araştırmaları Merkezi - Antalya.

**Assoc. Prof. Dr. Hakan Öniz. Orcid ID: 0000-0002-5682-7117. Akdeniz/Selçuk University Kemer Underwater Research Center - Antalya.

We conducted two different archaeological underwater surveys in the provinces of Adana, Mersin and Antalya for 100 days in the summer of 2018 with the permission of the General Directorate of Cultural Assets and Museums. The surveys included explorations in Karataş and Yumurtalık Harbours of Adana Province under the direction of the Adana Museum, and an archaeological underwater survey on the shorelines of Mersin and Antalya Provinces. The surveys, which were jointly carried out by the Kemer Underwater Research Center team of Akdeniz University and Selçuk University using the Archaeological Scientific Research and Excavation Ship yielded a total of 41 ancient shipwrecks, and many other archaeological artifacts and harbour remains.

Fig. 2.

Çalışmalar Mersin Deniz Ticaret Odası, Mersin Turizmi Geliştirme ve Altyapı Birliği, Türkiye Sualtı Arkeoloji Vakfı, Mersin Ticaret ve Sanayi Odası ve Yeşilovacık Medcem Limanı ve Akdeniz Üniversitesi tarafından desteklenmiştir. Mersin-Antalya çalışmalarında Adana Koruma Kurulu Müdürlüğü'nden Kenan Beşaltı Bakanlık Temsilcisi olarak görev yapmıştır. Adana'da yapılan çalışmalara Müze Müdürü Nedim Dervişoğlu ve müze uzmanları, Alanya'da yapılan çalışmalara Müze Müdürü Seher Türkmen ve müze uzmanları katılım göstermiştir Doç Dr. Hakan Öniz yönetiminde yapılan çalışmalara Öğretim Gör. Koray Alper (Pamukkale Üni. Arkeoloji), Ahmet Aydemir (Bochum Üni. Doktora Öğrencisi), Dr. Okay Sütçüoğlu, Araş. Görev. Mert Uğur Kara (Trakya Üni. Arkeoloji), Tahsin Ceylan (Sualtı Görüntüleme Yönetmeni), Günay Dönmez (Selçuk Üni. Arkeolog Yüksek Lisans), Dilan Ulusoy (Arkeolog), Ercan Soydan (Selçuk Üni. Arkeolog), Tolunay Er (Selçuk Üni. Arkeolog), Atilla Şahin (Çukurova Üni. İngilizce Öğretmenliği-2 Yıldız Dalgıç), Hazal Kardelen Gerçek (Selçuk Üni. Arkeoloji Öğrencisi), Merve Küpoğlu (Pamukkale Üni. Arkeoloji Öğrencisi), Büşra Özer (Selçuk Üni. Arkeoloji Öğrencisi), Leyla Aydın (Mimar Sinan Üni. Arkeoloji Öğrencisi), Selin Yılmaz (Samsun 19 Mayıs Üni. Arkeoloji Öğrencisi), Çağrı Akan (Samsun 19 Mayıs Üni. Arkeoloji Öğrencisi), Elif Ambarkaya (Koruma-Onarım Uzmanı), Şimal Ertek (Anadolu Üni. Arkeoloji Öğrencisi) ile Yabancı Katılımcılar Miguel Ingham Barros Da Silveira - Lizbon/Portekiz Arkeolog, Maria Joao Da Silva Ferreira Santos - Lizbon/Portekiz M.A. Öğrenci (Arkeoloji) – Lizbon Nova Üniversitesi, Anna Bucholc - Polonya/Varşova Arkeoloji Öğr. – Varşova Üniversitesi, Aleksander Kozlowski - Polonya/Varşova Arkeoloji Öğr., Bartłomiej Marek Kujda - Polonya/Varşova Arkeoloji Öğr., Karolina Trusz - Polonya/Varşova Phd Öğr. – Polonya Bilimler Akademisi Arkeoloji&Etnoloji Enstitüsü, Alicia Hernandez Tortalez (Cadiz Üniversitesi) ve Basilio Infantes Ormad (Cadiz Üniversitesi) katılmışlardır.

The surveys were supported by the Mersin Chamber of Shipping, Union of Infrastructure and Services for Tourism Areas in Mersin and its Vicinity, Turkish Foundation for Underwater Archaeology, Mersin Chamber of Commerce and Industry, Yeşilovacık Medcem Port and Akdeniz University. During the Mersin-Antalya survey, the Ministry of Culture and Tourism was represented by Kenan Beşaltı from the Adana Cultural and Natural Heritage Preservation Board. The Director of Adana Museum, Nedim Dervişoğlu, and the Director of Alanya Museum, Seher Türkmen and specialists from the relevant museums participated in our surveys in Adana and Alanya, respectively. Conducted under the direction of Assoc. Prof. Hakan Öniz, the research consisting of surveys on the shorelines of three cities was participated by Koray Alper (Instructor, Archaeology, Pamukkale University), Ahmet Aydemir (Postgraduate Student, Bochum University), Okay Sütçüoğlu, PhD and Mert Uğur Kara, Research Assistant (Archaeology, Trakya University), Tahsin Ceylan (Director of Underwater Photography), Günay Dönmez (Graduate, Archaeologist, Selçuk University), Dilan Ulusoy (Archaeologist), Ercan Soydan (Archaeologist, Selçuk University), Tolunay Er (Archaeologist, Selçuk University), Atilla Şahin (Department of English Teaching, Çukurova University, 2-Star Diver), Hazal Kardelen Gerçek (Archaeology Student, Selçuk University), Merve Küpoğlu (Archaeology Student, Pamukkale University), Büşra Özer (Archaeology Student, Selçuk University), Leyla Aydın (Archaeology Student, Mimar Sinan University), Selin Yılmaz (Archaeology Student, Samsun 19 Mayıs University), Çağrı Akan (Archaeology Student, Samsun 19 Mayıs University), Elif Ambarkaya (Conservation and Repair Specialist), Şimal Ertek (Archaeology Student, Anadolu University) as well as by Miguel Ingham Barros Da Silveira – Archaeologist, Lisbon/Portugal, Maria Joao Da Silva Ferreira Santos – Graduate Student, Archaeology, Lisbon/Portugal–Nova University of Lisbon, Anna Bucholc – Archaeology Student, Warsaw/Poland–University of Warsaw, Aleksander Kozlowski Archaeology Student, Warsaw/Poland–University of Warsaw, Bartłomiej Marek Kujda - Archaeology Student, Warsaw/Poland –University of Warsaw, Karolina Trusz, PhD Student, the Institute of Archaeology and Ethnology Polish Academy of Sciences, Alicia Hernandez Tortalez and Basilio Infantes Ormad, University of Cadiz as foreign participants.

Çalışmalar üç ayrı kentin kıyılarında yüzey araştırmaları formunda gerçekleşmiştir.

ADANA KIYILARI ARKEOLOJİK SUALTI ARAŞTIRMALARI

Adana kıyılarında (Fig. 1) sistematik sualtı araştırmaları ilk kez 2018 yılında başlatılmıştır. Bu nedenle bölgede büyük ilgi uyandıran çalışmalar başta Sn. Adana Valisi olmak üzere çok sayıda yönetici tarafından ziyaret edilmiş, araştırma gemisi ve teknik altyapı hakkında kapsamlı bilgi alınmıştır (Fig.2). Karataş – Magarsus ve Yumurtalık-Aigeai antik limanları ve çevresinde yapılan çalışmalarda aşağıda belirtilen yöntemler uygulanmış ve önemli sonuçlara ulaşılmıştır.

Aletli Dalışlar: Hem Karataş hem de Yumurtalık bölgelerinde aletli dalış yöntemleri ile deniz tabanı incelenmiştir. Adana Bölgesi'nde hâkim rüzgâr yaz aylarında güney yönünden esmektedir. Seyhan ve Ceyhan Nehirleri'nin getirdiği alüvyon dolgu deniz tabanını binlerce yıllık bir süreçte kaplamış, yer yer kum ve balçık olan taban açıktan kıyıya esen rüzgâr ve dalgalarla denizin bulanmasına açık hale gelmiştir. Güney rüzgârları yaz aylarında her iki ilçe kıyılarını da etkilemekte, deniz içinde görüş netliği 20 cm.ye kadar düşerek sualtı araştırmalarını olumsuz hale getirmektedir.

Kıyı-plaj alanında İncelemeler: Denizin dalgalarıyla ıslanan kıyı şeridinde yürüyerek kıyı bandı incelenmiş, hem kıyıya vuran seramik malzemelerin yoğunluğundan açıkta batmış gemiler, hem kıyı alanlarında yapılmış denizcilik yapıları (rıhtım, iskele, mendirek vs) hem de deprem/su yükselmeleri sonucu sualtında kalan kalıntılar incelenmiştir.

Sonar İncelemeleri: Hem ana gemide bulunan yan taramalı sonar, multi beam sonar ve chirp/sub bottom profiler cihazı hem de benzer özelliklere sahip portatif sonar cihazıyla belli bölgelerde deniz tabanı incelenmiştir.

Yerel halk ve dalıcılardan bilgi toplanması: Her iki ilçe limanında da aletli ve aletsiz dalış yöntemleriyle avlanan veya plajlarda halkın düşürdüğü altın vs. malzemeleri toplayan kişiler bulunmaktadır. Ekibin bir bölümü bu ve benzeri kişiler ve balıkçılarla görüşerek bilgi toplamış, bazı kişiler de bilgi vermek amacıyla gemiyi

ziyaret etmiştir. Bu yöntemle toplanan bilgilerin kayıt altına alınmıştır.

KARATAŞ BÖLGESİ ÇALIŞMALARI :

Karataş Bölgesi'nin Temmuz ayındaki hava ve deniz koşulları nedeniyle aletli ya da aletsiz dalışlarla görebilmek için uygun olmadığı görülmüştür. Sabah 06.30 – 10.30 saatlerinde güney yönünden esen rüzgâr azalmakta, ancak görüş çok sınırlı olduğu için dalışlardan sonuç alınamamaktadır. Bu nedenle bu saatlerde sonar çalışmaları yapılması tercih edilmiştir. Öğleden sonraları rüzgâr ve dalgalar yükseldiği için ne sonar botuyla ne de ana gemiyle sonuç alıcı çalışma yapmak mümkün olabilmıştır.

YUMURTALIK ÇALIŞMALARI :

Yumurtalık limanı çalışmaları Adana Müze Müdürlüğü yanı sıra bölgede aynı müdürlük başkanlığında devam eden kara kazısının bilimsel danışmanı Dr.Öğr.Üyesi Farris Demir (aynı zamanda sualtı araştırmaları ekip üyesi) ile koordinasyon içinde yapılmıştır.

Bu bölge de Temmuz ayında Karataş ile aynı deniz koşullarına sahiptir. Bu nedenle liman dışında sonuç alıcı çalışma yapmak mümkün olmamıştır. Modern liman antik limanın üzerine kurulduğu için araştırma gemisi liman rıhtımına bağlanmış ve sabit bir istasyon görevi yapmıştır. Liman, güneyde antik mendirek üzerine yapılan modern mendirek tarafından dalgalardan kısmen ya da tamamen korunduğu için liman içinde nispeten sakin deniz koşullarında çalışmak mümkün olmuştur. Dalıcılar da gerektiğinde servis botuyla gerektiğinde ise kıyıdan yürüyerek liman içini tarama şansını elde etmiştir. Öte yandan deniz sakin olsa da zeminin balçık/kum yapısı su altı görüşünü 20 cm'e kadar düşürmektedir.

Kötü görüş netliğine karşın deniz tabanında dalgalarla dağılmış halde duran serbest malzemelerin toplanıp araştırma gemisinde belgelenmesine, bu işlemlerinden sonra buldukları yere iade edilmesine karar verilmiştir.

Hem aletli hem de aletsiz dalışlarla ekip ikişer kişilik gruplara ayrılmış ve dört gün süren bir çalışma sonucu bölgede batmış gemilerin tarihlenmesi ve geldikleri yere ilişkin bilgiler edinmesi için fikir verebilecek bilgilere ulaşılabilmıştır.

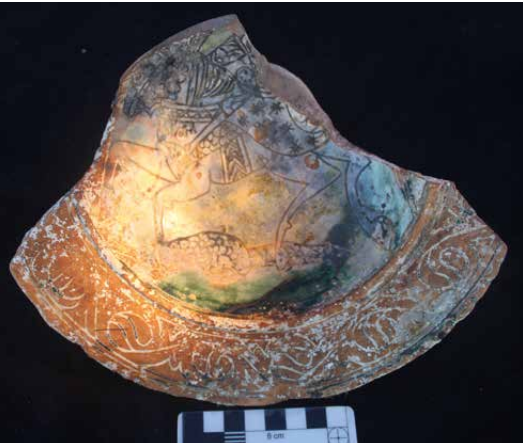

Fig. 3.

Fig. 4.

ARCHAEOLOGICAL UNDERWATER SURVEY ON THE SHORELINE OF ADANA

The first systematic underwater survey on the coast of Adana (**Fig. 1**) was initiated in 2018. Attracting considerable attention, our research site was visited by many officials, mainly by the Governor of Adana, who were provided with detailed information about our research ship and technical facilities (**Fig. 2**). We used following methods during the surveys around Karataş/Magarsus and Yumurtalık/Aigeai ancient harbours and their vicinity, and obtained important data.

Scuba Diving: We explored the sea bottom by scuba diving both in Karataş and Yumurtalık. The prevailing wind in summer is southerly in the Adana region. The alluvial deposits conveyed by the Seyhan and Ceyhan Rivers have silted up the seabed over thousands of years, and the floor with sand and clay in places has become suitable to get muddy by the waves and the wind blowing towards the shore. The southerly winds have an impact on the shorelines of both districts during the summer, reducing the underwater visibility down to 20 cm, and thus making it difficult to conduct any underwater survey.

Surveys on the shoreline-beaches: The foreshore, wetted by the waves was examined by walking along the coastal strip, and any presence of both potential shipwrecks based on the intensity of ceramic material that have come ashore and remains of marine structures built on the coast (docks, piers, breakwaters, etc.) and submerged due to earthquakes/water elevations were surveyed.

Sonar surveys: We surveyed the sea floor in certain areas using both side-scan sonar, multi-beam sonar and chirp/sub-bottom profiler and portable sonar equipment with comparable characteristics.

Information captured from local people and divers: Near both harbours, there are people who are engaged in skin diving or scuba diving or collecting golden or similar materials people drop on beaches. Part of the team talked to these people and fishermen to capture data while some other people visited the research ship to provide information to us. We recorded all the information collected by this method.

KARATAŞ SURVEY:

The Karataş region was not suitable for visual search by skin or scuba diving due to weather and sea conditions in July. Around 06:30–10:30 a.m., the southerly wind was reduced, but no result was achieved from dives since the view was limited. Thus, we preferred to perform sonar scanning during these hours of the day. In the afternoons, neither sonar boat nor the main vessel could help achieve any result due to increased wind and waves.

YUMURTALIK SURVEY:

The survey of Yumurtalık harbour was conducted in coordination with the Directorate of Adana Museum

as well as Faris Demir, PhD (also a member of underwater survey team), scientific advisor of the land excavations conducted in the region under the direction of the same directorate. The sea conditions in this region was similar to those in Karataş in July.

Therefore, we were unable to conduct any resourceful survey in areas other than the harbour. As the modern port was built on top of the ancient harbour, we moored the research vessel to the pier, and used it as a permanent station. It was possible to conduct our survey inside the harbour under relatively calm sea conditions since the harbour has been partly or entirely protected from the waves by the modern breakwater built on the ancient breakwater to the south. Divers also had the opportunity to scan the area within the harbour either by service boat or walking from the shore. However, the clay/sandy nature of the sea floor reduces underwater visibility down to 20 cm even though the sea is calm.

Despite poor visibility, we decided to collect free material scattered around the sea floor by waves, and return them to their original spots after documentation on the survey vessel. The team was divided into groups of two, who conducted both skin diving and scuba diving, and obtained some information enough to date shipwrecks and identify their origin after a work of four days. Fragments of some plates dating to the Seljuk Period (**Fig. 3**) and some amphoras dating to earlier periods (**Fig. 4**) recovered during these surveys were delivered to the Directorate of Adana Museum. Other artefacts were left back to their place of recovery. In the meantime, shallow depths in the region were explored by portable sonar equipment and sonar boat. This exploration revealed some items with archaeological forms, which were decided to be examined during more convenient sea conditions.

The shore of the islet lying to the east of the Yumurtalık harbour and serving as a natural breakwater was explored by skin diving and skuba diving, and yielded stone blocks with butterfly clamps, mostly buried under the structures from later periods, surrounding all around the southern shore (**Fig. 5**).

Probably belonging to the dock and breakwater, these blocks might be related with the Hellenistic Period architecture of the Yumurtalık Harbour.

We plan to study the islet, dock and other marine structures in 2019 in collaboration with Faris Demir. Thus, the marine structures which were identified in 2018 were not included in any article, including this one.

During the underwater survey, we also found numerous columns around these structures and the rocky area, which was probably connected with a breakwater to each other (**Fig. 6**).

Bu çalışmalar sırasında Selçuklu Dönemi'ne tarihlenen bazı tabak (Fig. 3) ve daha erken dönemlere tarihlenen amphora parçaları (Fig. 4) Adana Müze Müdürlüğü'ne teslim edilmiştir. Diğer malzemeler ise alındıkları yerlere bırakılmıştır. Yukarıda belirtilen çalışmalar devam ederken portatif sonar cihazı ve sonar botuyla bölgedeki sığ derinlikler incelenmiştir. Sonar görüntülerinde arkeolojik form veren bazı cisimler tespit edilmiş, uygun deniz ortamında incelenmelerine karar verilmiştir.

Yumurtalık Limanı'nın doğusunda bulunan ve doğal bir mendirek niteliği taşıyan adacık kıyısı aletli ve aletsiz dalışlarla incelenmiş, adanın güney kıyısını çepeçevre saran, çoğu daha geç dönem yapıların altında kalmış kelebek kenetli taş bloklar tespit edilmiştir (Fig. 5). Rıhtım ve mendirek formuna ait olabilecek bu bloklar muhtemelen Yumurtalık Limanı'nın Helenistik Dönem mimarisiyle bağlantılıdır.

Ada, rıhtım ve diğer denizcilik yapılarının Dr.Öğr. Üyesi Faris Demir ile birlikte 2019 yılında çalışılması planlanmaktadır. Bu kapsamda 2018 yılında tespiti yapılmış denizcilik yapıları bu veya bir başka makaleye konu edilmemiştir. Çalışmalar sırasında bu yapıların

Fig. 5.

çevresi ile -muhtemel bir mendirek formuyla açıktaki kayalığa bağlanmış- kayalık alanda sualtında çok sayıda sütun da tespit edilmiştir (Fig. 6). Sualtında ve ada üzerinde karşılaşılan taş güllerer mancınıkların kullanıldığı bir deniz savaşının varlığını işaret etmektedir. Adana kıyılarındaki çalışmalara önümüzdeki yıllarda daha sakin deniz koşullarının olduğu Mart-Nisan veya Kasım-Aralık aylarında devam edilecektir.

MERSİN KIYILARI ARKEOLOJİK SUALTI ARAŞTIRMALARI

Mersin Kıyılarındaki 2015 yılından itibaren arkeolojik sualtı çalışmaları sürdürülmektedir (Fig. 7). 2018 yılı çalışmalarında klasik sualtı araştırma yöntemleri, sonar incelemeleri, ROV uygulamaları ve deniz dronu ile

hava fotoğraflarının alınması yöntemleri uygulanmış ve toplam 10 antik gemi batığı ile çok sayıda farklı arkeolojik kalıntıya ulaşılmıştır.

Aşağıdaki haritada yer alan sahalarda yer alan burun, kayalık kıyı ve liman alanlarında sığ sularda Maske / Palet / Şnorkel, derin sularda aletli dalış yöntemleri uygulanmıştır.

Bu yöntemlerle gemilerin batabileceği yerler, doğal ya da insan yapımı limanlarda araştırmalar yapılmıştır.

Fig. 6.

Fig. 7.

The pellets found underwater and on the island indicate a naval war with catapults. In coming years, we plan to continue our survey on the shorelines of Adana in March to April or November to December, where the sea conditions are more calm.

UNDERWATER SURVEYS ON THE SHORES OF MERSIN

The archaeological underwater surveys on the shores of Mersin are being conducted since 2015 (Fig. 7). The 2018 campaign involved the use of traditional underwater surveys methods, in addition to sonar scanning, various applications of ROV and aerial photography with marine drone, which revealed ten ancient shipwrecks and a large number of various archaeological remains. Masks, fins, and snorkels were used for snorkeling in shallow waters such as capes, rocky shores and harbor areas as marked on the map below, and scuba diving was conducted in deep waters. Possible locations where boats can capsize, and natural and human-made harbors were surveyed. These methods were used

either along with pulling the diver by a motorboat, or with underwater scooters, and thus large areas could be scanned where shipwrecks or artefacts could be contained. Additionally underwater survey methods using electronic equipments were applied, including scanning large areas by side-scan sonar, Multi Beam Sonar and Sub Bottom Profiler; recording the images obtained with relevant GPS coordinates, and scanning the bottom of the sea with ROV survey and magnetometer if required by sonar imaging, and where the depth doesn't facilitate diving. This work was performed in areas named below and various shipwrecks, harbor structure ruins, anchors and other archaeological findings were identified. Those findings prove the presence of a significant maritime perspective in mountainous, and lowlying Cilician shores, ranging from the Bronze Age to the Ottoman Period.

Fig. 8.

Bu yöntemler gerek görüldüğünde motorlu botla dalıncıyı dipte çekme yöntemi ve sualtı motorlarıyla (scooter) ile birlikte kullanılmış, böylelikle batık ya da eser olabilecek geniş alanlar taranabilmektedir. Ayrıca elektronik donanımlarla uygulanan sualtı araştırma yöntemleri de hayata geçirilmiştir. Bunlar Yan Taramalı Sonar, Multi Beam Sonar ve Sub Bottom Profiler cihazları ile geniş alanların taranması, elde edilen görüntülerin GPS koordinatlarıyla kaydı, sonar görüntülerinin gerektirdiği hallerde dalınabilecek derinliklerden daha derin sularda ROV incelemeleri ve ayrıca Magnetometre ile dipte demir kalıntılarının taranmasıdır. Söz konusu çalışmalar aşağıda belirtilen sahalarda yapılmış, çeşitli batıklar, liman kalıntıları, çapalar ve başka arkeolojik malzemeler tespit edilmiştir. Söz konusu buluntular Dağlık ve Ovalık Kilikya kıyılarında Tunç Çağı'ndan Osmanlı Dönemi'ne kadar geniş bir denizcilik perspektifinin varlığını ortaya koymaktadır.

ÇALIŞILAN SAHALAR VE BULUNTULAR:

Mersin'in merkez ve doğu kıyıları Adana kıyılarındaki olduğu gibi açıktan gelen rüzgarların alüvyal kıyı şeridini etkilemesi nedeniyle yaz mevsiminde sualtı araştırmaları için yeterince uygun koşullar içermektedir. Yine de dört günlük bir süre Mersin'in merkez kıyılarında aletli dalışların da arasında bulunduğu çeşitli yöntemler uygulanmış, herhangi bir batıkla karşılaşılmağı. Mersin'in batı kıyıları sualtı çalışmaları için daha uygun gözükmektedir. Önceki yıllarda Silifke kıyılarında çalışmalar yapılmış, çok sayıda ba-

tık, antik liman ve eser tespiti yapılmıştır. 2018 yaz aylarında genellikle daha önce incelenmeyen alanlar çalışılmıştır.

SİLİFKE: Silifke Narlıkuyu Akyar Koyu'nda bir, Dana Adası'nın karşısında Mavikent kıyısında ise iki adet batık kalıntısı tespit edilmiştir. Mavikent'in Dana Adası tersanesinin ana karadaki limanı olduğu bu çalışmalarla ortaya çıkartılmıştır. Dana Adası'nda daha önce karşılaşılmağı blok taş yüklü bir batık bulunmuş, batıktaki Kilikya Tip 6b (LR1b) amphora kalıntılarının dolaylı batık MS 4-6. yüzyıllara tarihlenmiştir.

Narlıkuyu Bölgesi'nde yapılan çalışmalarda geçtiğimiz yıllarda ekibimizce tespiti yapılmış olan batıklara bazı müdahalelerin olduğu gözlemlenmiştir. 2015 yılında ekibimizce tespit edilmiş olan batıklardan toplanan amphoralar bazı kişilerce yanyana koyularak sualtında özel bir teşhir alanı yaratılmıştır. Maalesef bu tür yerler için Narlıkuyu tek örnek değildir. Antalya merkez ve Alanya kıyılarında da bazı dalış okulları bölgedeki eserleri toplayarak dalış yaptırdıkları kişilere göstermek için bu tür alanlar yaratmaktadır. Bu konu Bakanlığa yazılmış olan raporlara da yansımıştır. Sualtındaki eserlerle karşılaşılınca yapılması gereken şey hiç dokunmamak ve üç gün içinde en yakın müze veya kaymakamlığa bildirmektir.

GÜLNAR: Gülnar İlçesi kıyılarında Büyükeceli bölgesi (Fig. 8) ve çevresinde amphora yüklü 5 gemi batığı (Fig. 9), muhtemelen boş iki gemi batığı tespit edilmiştir.

Fig. 9.

SURVEY AREAS AND FINDINGS:

Summer season does not provide sufficient conditions for underwater surveys on central and eastern shores of Mersin, similar to Adana shores, due to high winds that negatively affect alluvial shoreline. Even so, various methods including scuba diving were used in the pivotal shores for four days, but no shipwrecks were encountered.

We have a better chance for underwater surveys in the western shores of Mersin. Previous years saw the discovery of many shipwrecks, ancient harbors, and artefacts during surveys off the shores of Silifke.

The summer of 2018 involved archaeological survey performed in areas that have never been studied before.

SİLİFKE: Of three shipwreck remains that were discovered, one was found in Narlıkuyu Akyar Bay of Silifke District, and the other two were found off the shore of Mavikent across from Dana Island. It was concluded that present Mavikent was the mainland harbor of the Dana Island dockyard. Formerly a shipwreck was discovered around Dana Island loaded with blocks of stones, and it was dated to between the 4th and 6th centuries AD, based on Cilicia Type 6b amphora sherds (LR1b) found inside the wreckage.

During our recent surveys, we observed that some the shipwrecks we discovered in previous years at Narlıkuyu were interfered with. The amphoras that we discovered in 2015 were displaced by some intruders in a way, as if to serve like an underwater showroom. Unfortunately Narlıkuyu is not the only example to misuse. Some of the diving schools in central Antalya and in Alanya coastline collect the artefacts in the region and create such spots to show during scuba diving workouts. This issue was also reported to the Ministry. The right thing to do when encountered with archaeological artefacts underwater is to inform the nearest museum or district governor within three days.

GÜLNAR: We discovered 5 shipwrecks carrying amphoras in the Büyükeceli region (Fig. 8), and en-

virons, off of Gülnar District shores (Fig. 9), and two possibly unloaded shipwrecks. Only the ballast stones of the shipwrecks presumed to have been empty, were observed. The ships may be commercial ships without a load, or even battle ships. Lack of excavation permit did not allow an extended research. The area also contained stone and iron anchors. These finds suggest some bays were used for sheltering during storms.

BOZYAZI: The surveys in the Bozyazı District coincided with a period of high winds in the region, therefore no remains could be found other than some amphora sherds. However, we saw that severe weather in the region may cause tough conditions for sailors, therefore risky spots were detected and included in the 2019 plan.

ARCHAEOLOGICAL SURVEYS ON THE SHORES OF ANTALYA

Archaeological underwater surveys on the shores of Antalya Province are in progress since 2000. Similar to the surveys performed in Mersin, we used sonar scanning, ROV and aerial photography with marine drone in addition to traditional underwater survey methods during the 2018 campaign, and a total of 29 ancient shipwrecks, and various archaeological remains were discovered. The a.m. findings prove presence of extensive maritime activity in Lycia, Pamphilia and the mountainous Cilicia regions from the Bronze Age to the Otoman Period.

SURVEY AREAS AND FINDINGS:

GAZİPAŞA – An harbor survey was performed in the ancient city of Antiochia Ad Cragum under the leadership of Prof. Michael Hoff. We have been surveying the harbor by applying various methods since 2000. Remains found in previous surveys were evaluated again in the presence of Prof. Hoff.

One amphora shipwreck was observed in each of the Alanya Kargıcak and the Seki Village area surveys, that possibly struck bottom and capsized. On the other hand, a shipwreck with partially preserved ceramicware was observed during survey at Alanya Fuğla promontory, and it was dated to the Eastern Roman Period.

Fig. 10.

Boş olarak nitelenen batıkların yalnızca safra taşlarına ulaşılmıştır. Bunlar boş ticaret gemileri ya da savaş gemileri olabilir. Kazı izni olmadığı için kapsamlı inceleme yapılamamıştır. Bölgede taş ve demir çapalar da bulunmuştur. Bu kalıntılara bakılarak bazı koyların fırtına sırasında sığınmak için kullanıldığı anlaşılmıştır.

BOZYAZI: Bozyazı ilçesinde çalışılan günler fırtınalı bir döneme denk gelmiş, bu nedenle birkaç amphora kalıntısı dışında kalıntı bulunamamıştır. Ancak bölgedeki burunların sert havalarda denizciler için çok zorlu olduğu görülmüş, gemiler için riskli yerler belirlenerek 2019 yılı çalışma planına dahil edilmiştir.

ANTALYA KIYILARI ARKEOLOJİK SUALTI ARAŞTIRMALARI

Antalya kıyılarında 2000 yılından itibaren arkeolojik sualtı çalışmaları sürdürülmektedir. 2018 yılı çalışmalarında Mersin çalışmalarında olduğu gibi klasik sualtı araştırma yöntemleri, sonar incelemeleri, ROV uygulamaları ve deniz dronu ile hava fotoğraflarının alınması yöntemleri uygulanmış ve toplam 29 antik gemi batığı ile çok sayıda farklı arkeolojik kalıntıya ulaşılmıştır. Söz konusu buluntular Likya, Pamphilia ve Dağlık Kilikya Bölgeleri'nde Tunç Çağı'ndan Osmanlı Dönemi'ne kadar denizciliğin yaygın bir biçimde yapıldığını kanıtlamaktadır.

ÇALIŞILAN SAHALAR VE BULUNTULAR:

GAZİPAŞA - Antiochia Ad Cragum antik kentinde Kazı Başkanı Prof.Dr. Michael Hoff ile birlikte liman incelemesi yapılmıştır. Bu liman 2000 senesinden beri tarafımızca çeşitli çalışmalarla incelenmiştir. Bu çalışmalarda ise daha önce bulunmuş olan kalıntılar Hoff ile birlikte tekrar değerlendirilmiştir.

ALANYA Kargıcak ve Seki köyü bölgelerinde kıyıya çarparak batmış birer amphora batığı tespit edilmiştir. Alanya Fuğla burnu bölgesinde ise Doğu Roma Dönemi'ne tarihlenen ve nispeten korunmuş seramik kaplar taşıyan bir batık tespit edilmiştir.

ANTALYA Kaleiçi ve Falezler bölgesinde incelemeler yapılmış, amphora kalıntıları ile Kaleiçi yakınlarında bir batığa ait safra taşları tespit edilmiştir. Bölgede görülen iki adet Osmanlı Dönemi topu (**Fig. 10**) Antalya Müze Müdürlüğü izni kapsamında çıkartılmıştır.

FİNİKE Kıyılarında Finike Belediyesi ve SETUR Marina desteğiyle kapsamlı çalışmalar yapılmış ve daha

önce tespit edilmemiş batıklar ile çapalar bulunmuştur. Bunlar içinde amphora yüklü iki batık, Osmanlı Dönemi'ne tarihlenen büyük bir çapa ve Tunç Çağından Osmanlı Dönemi'ne kadar tarihlenen çok sayıda çapa bulunmaktadır. Finike kıyılarındaki bir adanın çevresinde de varlığı daha önce bilinen amphora yüklü üç batık üzerinde de çalışmalar yapılmıştır.

DEMRE kıyılarında Andriake Limanı açıklarında Prof.Dr. Nevzat Çevik ile koordinasyon içinde bir sonar incelemesi yapılmıştır. Ayrıca Kekova Adası yakınlarında bir ada kıyısında amphora yüklü bir gemi batığı tespit edilmiştir.

KAŞ - Sarıot ve Başak Adaları bölgesinde Doğu Roma ve Osmanlı Dönemi çapaları, farklı dönemlere tarihlenen amphora kalıntıları ve amphora

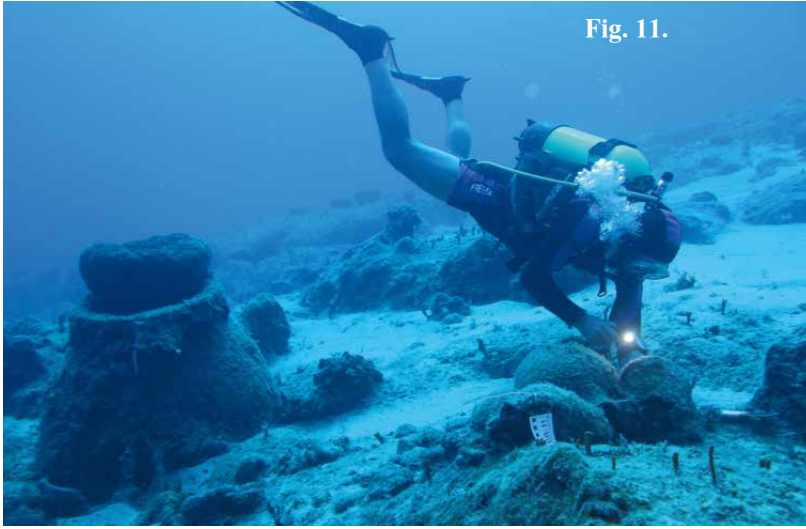

Fig. 11.

lınıtları ve amphora yüklü bir gemi batığı belgelenmiştir. Güvercinli Adası'nda farklı dönemlere tarihlenen amphora kalıntıları, Besmi Adası yakınlarında farklı dönemlere tarihlenen amphora ve çapa kalıntıları ve ayrıca 7 çapası, pitos ve amphora yüküne MS 4-6. yüzyıla tarihlenen bir batık (**Fig. 11**)

belgelenmiştir. Liman Ağızı bölgesinde de tamamen parçalanmış amphora kalıntılarıyla bir batık görülmüş, Bayrak Adası bölgesinde yine farklı formda amphoralar belgelenmiştir. Kaş-Fethiye yolu paralelinde de üç batık, taş çapa, ahşap çapaya ait kurşun kelepçe ve farklı amphoralar görülmüştür. Hem Gürmenli Ada hem de Öksüz Adası yakınlarında az sayıda demir çapa ve amphora kalıntısı belgelenmiştir. Çoban Burnu bölgesinde ise amphora yüklü bir gemi batığı belgelenmiş, batığa ait bir öğütme taşı ile birer adet üç delikli taş çapa, tek delikli taş çapa, kurşun kelepçe ve bir seramik kap (**Fig. 12**) envanterlik değeri nedeniyle Demre Likya Uygarlıkları Müzesine teslim edilmiştir. Kaş'ın batısında yer alan Kaputaş Bölgesi korunması gereken arkeolojik kalıntılarıyla özel bir önem içermektedir. Bu bölge Kaş ve Kalkan Bölgesi'nden yapılan günlük dalış turlarının alanı içinde yer almamaktadır. Bölge kıyıları ile çevre adaları ve açıklarında 2018 yılında yapılan çalışmalarda bulunmuş olan batık sayısı 7'dir. Ayrıca her döneme ait çapaları ve farklı amphora kalıntılarıyla sualtı arkeolojisi için korunması ve gelecek kuşaklara bırakılması gereken niteliktedir. Her üç ilin kıyısında da 2019 yılında çalışmalara devam edilecektir.

Surveys were conducted in the ANTALYA Kaleiçi and Falezler region, and potsherds and ballast stones from a shipwreck were observed at a location near Kaleiçi region. Two cannons from the Ottoman Period discovered in the region were removed following a permit obtained from the Directorate of Antalya Museum (Fig. 10).

An extensive survey was made on the shoreline of FİNİKE with the support of Finike Municipality and SETUR Marina, revealing previously undetected shipwrecks and anchors. Findings include two shipwrecks carrying amphoras, a large size anchor from the Ottoman Period, and many other anchors dating from the Bronze Age to the Ottoman Period. Three other previously discovered shipwrecks carrying amphoras on the coast of Finike located around an island were also part of the survey.

A sonar scan in coordination with Prof. Nevzat Çevik was performed off of Andirake Harbor on the shoreline of DEMRE. Additionally a shipwreck containing amphoras was discovered on the shores of an island near the Kekova island.

KAŞ – East Roman and Ottoman anchors, potsherds from various periods and a shipwreck containing amphoras were documented in the Sاریot and Başak Islands region. Potsherds dating to various periods on the Güvercinli Island, potsherds and anchor remains near the Besmi island, additionally a shipwreck that

dates to between 4th and 6th centuries, containing 7 anchors, pithoi, and amphoras were documented (Fig. 11). A shipwreck containing completely destroyed load of amphoras was discovered in the Liman Ağzı region, and amphoras of different forms were documented in the Bayrak Adası region. Three shipwrecks, a stone anchor, a lead cuff that belonged to a wooden anchor, and various types of amphoras were observed on the shore and in parallel with the Kaş-Fethiye motorway. A few iron anchors and amphora sherds were documented near the Gürmenli and Öksüz islands. A shipwreck containing amphoras was documented near Çoban promontory area, and a grinding stone, a three-hole composite stone anchor, a single-hole stone anchor, lead anchor cuff, and a ceramic pot (Fig. 12) were delivered to Demre Lycia Civilizations Museum for inventory. The Kaputaş area located to the west of Kaş is particularly significant due to its archaeological remains that require preservation. The area is not part of the daily diving excursions organized in Kaş and Kalkan regions. Seven shipwrecks were surveyed during the 2018 campaign in the region and the islands nearby. Additionally it has qualities such as artefacts from almost every period, for instance amphoras and anchors that are important for underwater archaeology, and that justify protection and inheritance for the next generations. Our surveys on the shores of these three provinces will continue in 2019.

Fig. 12.